

Oponentský posudek bakalářské práce

Anežka Kučerová, Kult umělce na přelomu století – A. Rodin a M. Aleš podle M. Švabinského

Jako oponenta mě při čtení práce Anežky Kučerové *Kult umělce na přelomu století – A. Rodin a M. Aleš podle M. Švabinského* opakovaně překvapoval fakt, že se jedná o práci bakalářskou. Studie je totiž natolik kvalitní a nápaditá, že by bez problému splnila nároky kladené na práci magisterskou. Za velmi invenční považuji už volbu tématu. V dosavadní odborné literatuře již bylo mnohokrát konstatováno, že pro generaci 90. let (především pro členy SVU Mánes) měly mimořádný význam autority Mikoláše Alše a Augusta Rodina. Autorka se však jako první rozhodla toto tvrzení opravdu důkladně promyslet a ověřit na konkrétních historických událostech, uměleckých dílech a na projevech dobových ideových tendencí. Přesvědčivé je autorčino vyznačení průsečíků v rámci pěstovaného kultu Mikoláše Alše a Augusta Rodina i zdůraznění přirozených rozdílů.

Autorka prokazuje velkou schopnost v citlivém detailu hodnotit dobové artefakty, z nichž mnohé díky důkladnému průzkumu sbírkových a archivních institucí sama našla, identifikovala a datovala. Mistrně jsou v práci provedené analýzy děl, sestávající z pečlivého popisu, ze kterého jsou vždy vyvozeny originální závěry a práce v žádné z pasáží nesklouzává k mechanické deskriptivnosti. Zároveň ale autorka osvědčuje mimořádnou schopnost syntetizovat poznatky ve velkoryse pojatých a dobře vyargumentovaných teoriích. V úvodu práce nastiňuje zkoumaný problém způsobem, který vzbudí u čtenáře zvědavost, pozornost dokáže udržet na poměrně velkém počtu stran a v závěru uspokojí navnaděnou představivost zodpovězením nastolených otázek i formulováním zcela nových podnětů (zejména s. 82-85). O kvalitě práce svědčí také fakt, že čtenáře nutí některé naznačené problémy domýšlet, nebo na některé otázky hledat jiné odpovědi.

Určitě zajímavý je závěr, ke kterému autorka došla: „Kult vzniklý kolem jakékoliv známé osobnosti bývá vytvářen nejen společností, ale aktivně se na něm podílí i daná osoba.“ (s. 91) Sebestylizace byla zásadní strategií moderních umělců, v pozdějším umění expresionistů se stalo samo „jáství“ svého druhu kultem. Situace, kterou autorka rozehrává mezi zmiňovanými dvěma „velikány“ a jejich společným portrétistou Maxem Švabinským, však vnucuje neodbytnou otázku, nakolik všichni tito tvůrci při budování své „image“ mimoděk uplatňovali gendrový stereotyp velkého, maskulinního génia, univerzálně naplňujícího ideál nadčasového umění. Je vlastně velmi sympatické, že se autorka nenechala tímto metodologickým směrem zlákat, dnes už na něm ostatně není nic nového, převratného ani originálního. V případě všech tří umělců však tento aspekt hrál zásadní roli. Už jejich současníci je viděli jako „drsné“ nositele „mužných“ „dlouhých kalhot“ (viz s. 39 – Miloš Jiránek o Alšovi). Rodinovo ztotožňování sebe sama s Balzacem, o kterém Anežka Kučerová rovněž píše (s. 60) provokuje k položení otázky, jaké možnosti interpretace v této souvislosti nabízí nedávná zjištění, že na řadě přípravných studií Rodin Balzaca nakreslil pod županem onanujícího (Antoinette Le Normand-Romain ed., 1898: *le Balzac de Rodin*, Musée Rodin, Paris 1998). Na základě devízy „Géniova mateřština“, adresované F. X. Šaldou Augustu Rodinovi, odhalovala Martina Pachmanová konstrukci maskulinity v českém umění (Martina Pachmanová, „Géniova mateřština“. Ke konstrukci maskulinity v českém umění 20. století, in: Roman Prahel – Lenka Bydžovská, eds., *V mužském mozku. Sborník k 70. narozeninám Petra Wittlicha*, Praha 2002, s. 217-230). Konečně autorkou hojně citované vzpomínky Ely Švabinské svědčí o tom, že také kult génia Maxe Švabinského z velké části spolutvořila psychologicky rafinovaná interakce s jeho nejbližším okolím, zahrnující bezesporu manipulaci

s mimořádně vnímavými ženami. (srov.: Milan Kreuzziger, „Ve skleněném hrbu zpívá sladký hlas...“ Alternativy po konci dějin umění, in: Milena Bartlová ed., *Dějiny umění v české společnosti: otázky, problémy, výzvy*, Praha 2004, s. 47-56) Také tyto genderově orientované výkladové náměty a spekulace, ačkoliv autorkou nerozváděné, potvrzují inspirativnost její bakalářské práce.

Práci považuji za velmi kvalitní a jednoznačně ji doporučuji k obhájení.

V Praze dne 1.6.2015

Doc. PhDr. Marie Rakušanová, Ph.D.